

Ole Bull – världens främste violinist

Stora artister, författare och konstnärer blir ofta ifrågasatta trots att de hyllas världen över, premieras, får statyer, blir hedersdoktorer, får gator uppkallade efter sig, föräras museer eller begåvas med kantater. Konstnärskap fläckas ibland av politiska åsikter eller pikanterier. Virtuoser stämplas som epigoner, författare etiketteras som extremister och konstnärer ses som skändare eller diletanter av illvilliga.

Ole B. Bull, världens främste violinist vid sidan om Paganini, väckte starka motstridiga känslor hos den intellektuella eliten. Bull var beundrad, hyllad och älskad över stora delar av den västliga världen, men samtidigt motarbetad för sina åsikters skull, för sitt fantasteri och sina orealistiska projekt. Han föddes i Bergen den 5 februari 1810 och hedras lite varstans i år på grund av tvåhundraårsjubileet av hans födelse.

OLE BULL VAR ETT MUSIKALISKT underbarn i en musikalisk familj. Han fick sin första fiol vid fem års ålder och kunde hantera den så fort den kom under hakan. Vid åtta blev han knuten till Det Harmoniske Selskab, vid tolv fick han den svenske violinvirtuosen Mathias Lundholm som lärare. Ole flyttade 1828 till Kristiania för att avlägga examen, men underkändes i latin. I Kristiania blev han engagerad som ledare för "Det musikalske Lyceum" och teaterorkestern. Han påverkades av sin gode vän Henrik Wergelands nationalistiska aktivism och här grundlades Bulls politiska intresse och värderingar.

Bull reste till Tyskland för att lära av violinvirtuosen Spohr i Kassel, men personkemin stämde inte. Åter i Bergen 1830 misslyckades han att bli musikalisk ledare. Missnöjd drog han till Paris, där han träffade den vackra 14-åriga Félicie. De fick fem barn, varav det första dog. Félicie fick svara för barnens vård, ofta med ebb i kassan. Bull var, förutom violinist, spelare och ekonomiskt opålitlig. Den första tiden bodde de i Paris, därefter i London. Bull inledde tidigt sitt nästan livslånga kringfläckande turnéliv och lämnade Félicie långa perioder. Ole Bull var ofta sjuk, men mestadels led han av hypokondri. Han fantiserade om ett lugnt liv med familjen på släktgården Valestrand utanför Bergen.

Obegripligt nog köpte han istället en jordbruksegen- dom på Andöen utanför Kristiansand. Projektet var dömt att misslyckas. Andöen fick säljas på auktion, Félicie och barnen flyttade till Kristiania. Hon var psykiskt

skör, från och till intagen på mentalsjukhuset Asyletoch dog år 1862, endast 43 år gammal.

Bull tjänade ibland massor med pengar men gjorde lika fort av med dem på sitt extravaganta turnéliv. Han gav massor av konserter i hela Europa, han turnerade i Amerika, Kanada och Kuba och drog oftast fulla hus. Bull spelade för det mesta sina egna kompositioner. Han umgicks med tidens stora skönandar, bl.a. Liszt, Smetana och H.C. Andersen, uppträdde med Jenny Lind, Madame Malibran och den blott åttaåriga champagne-drickande Adelina Patti, senare en av världens stora bel cantosångerskor.

DET HAR SKRIVITS FLERA BIOGRAFIER om Ole Bull den första 1835 då han var 25 år. H. C. Andersen porträtterade honom 1839 i *En episode af Ole Bulls Liv. Fortalt efter Kunstnerens egen mundtlige Meddelse*, som handlar om genombrottet som violinist i Bologna 1834. Kjetil Bjørnstads *Flammeslukeren Ole Bull – en livshistorie* (Aschehoug, 2005) är ett viktigt bidrag om Norges kulturhistoria. Herrestahls arbeten om Bull inte att förglömma.

Ole Bull betydde mycket för norskt kulturellt självmedvetande. Han startade en teater i Bergen 1850 dit han knöt både Ibsen och Bjørnson. Bull vände bland annat det danska kulturella inflytandet ryggen, lyfte fram det genuint norska och spelade nyskriven norsk dramatik. Han stimulerade norska musiker, bl.a. Grieg, att komponera folkmusik, s.k. slätter, och spela hardingfela. Bull lyfte fram mästerspelmannen Myllarguten (Torgeir Augundsson), för att

markera det norska kulturarvet.

När Bull vägrades statligt bidrag till teatern blev han så kränkt att han återvände till Amerika där han 1851 utropade en norsk koloni i Pennsylvania. Han kallade den Oleana. Kolonin var en felspekulation eftersom den skogklädda dalgången var olämplig för jordbruk. Året därpå lämnade han kolonin för nya turnéer i USA.

När Ole Bull var sextio gifte han sig med den amerikanska tjugoåringen Sara Thorp "og satte straks barn på henne". Flickan fick namnet Oleana. 1973 köpte han Lysöen i Lysefjorden söder om Bergen där han byggde en magnifik vit villa, Lilla Alhambra, i schweizisk stil med lökkupol och norsk inredning. Där dog han 1880 liggande mitt i musikrummet med en ljungvist i handen, symbolen för fred, och lyssnade till Sara som spelade Mozarts Requiem på tramporgel.

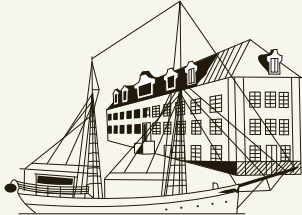
SÅ SLUTADE VÄRLDENS FRÄMSTE VIOLINIST. Han är väl värd att minnas och hedras som den stora nyskapare och artist han var. Sondottern Sylvia Bull Curtis donerade Lysöen till Fortidsminneforeningen i Bergen og Hordaland. ■

www.litorina.fhsk.se

www.biskopsarno.se

www.skeppsholmsgarden.se

Nordiska folkhögskolan

www.nordiska.fhsk.se

www.kiruna.fhsk.se

Sommarteater på Biskops-Arnö

Folkhögskolorna i lokalsamhället

Folkhögskolelärare som rör sig i lokalsamhället träffar ofta på tidigare elever i olika sammanhang. Det kan vara som patient på sjukhuset eller som sittandes i en poliskontroll. Gamla elever som genom sina studier vid folkhögskolan skapat en bakgrund för vidare studier. Återseendet skapar ofta en grund för vidare samtal. "Det var den bästa tiden i

mitt liv", är ett vanligt förekommande uttryck. På senare tid har det blivit allt vanligare att lärare stoppas av någon senior som vill uttrycka sin glädje över att ha fått förkovra sig på folkhögskolan och på så sätt knyta nya kontakter.

NORDENFOLKHÖGSKOLORNA fyller en viktig funktion i lokalsamhället. På **Biskops-Arnö** är det verksamhet året runt. Sommarteatrar, julmarknad, global festival samt litteraturfestival är de fyra stora arrangemangen som lockar många från kommunen och närliggande kommuner.

Skeppsholmens folkhögskola mitt i Stockholm bildar ett annorlunda lokalsamhälle utan ett " eget " bostadsområde. Närheten till vattnet är centralt. I samarbete med stora och små sjuöverksamheter är folkhögskolan en mötesplats för de stockholmare som vill utveckla sitt sjuöintresse. Hantverkskunnandet är stort. Här träffas stockholmare för att svetsa, smida, segla, bygga båtar mm.

På **Litorina folkhögskola** i Karlskrona har man utvecklat kurser i kvinnligt företagande och har stor verksamhet med olika lokalföreningar.

Malmfältens folkhögskola, som ligger mitt i Kiruna, är ett kulturcentrum för många kategorier kirunabor. Här träffas unga och gamla för att förkovra sig och utveckla sina specialintressen. ■

Förmedlare av lokal kultur

VARJE NORDENSKOLA har specialiserat sig på lokala kulturupplevelser. Nordiska folkhögskolan i Kungälv erbjuder till exempel en 4-5 dagarskurs i Evert Taubes tecken. På Biskops-Arnö erbjuds vandrarhem, strövstigar, badplats och otroligt vackert kulturlandskap – ett Naturskans för Häboborna. Skolan har nyligen utsetts som Smultronställe i Uppland via Upplandsstiftelsen.

På Litorina har man specialiserat sig

på Östersjökonst med allt vad där ingår som historia, kulturliv mm. Skolan bedriver undervisning på svenska med 30 nationaliteter.

Malmfältens folkhögskola erbjuder guidade turer i Kiruna såväl som utflykter till Nikkaluokta och närliggande fjällvärld. Att världens modernaste underjordsgruva ligger över en kilometer under samhället minskar inte skolans attraktionskraft.

Resurs för lokalavdelningarna

DEN KOMPETENS SOM VUXIT fram under många år på Nordenfolkhögskolorna kan nyttjas av lokalavdelningar runt om i landet.

Varje folkhögskola är unik och har som sådan utvecklat skraddarsydda kurspaket för olika grupper och efter olika önskemål. Varför inte testa oss?